

середжено 25% світових чорноземів. Родючі землі – це можливість виробляти достатню кількість дешевих кормів, а значить, розвивати тваринництво.

На підставі проведеного аналізу стану проблем тваринництва необхідно сформулювати основні проблеми м'ясопереробної промисловості. Від того, з якої сировини виробляється продукція, залежить кількість і якість м'ясних виробів.

Висновки з проведеного дослідження. З наведеного вище можна зробити наступні висновки, що в сучасному стані галузі можна визначити основні слабкі місця, що негативно впливають на м'ясопереробні підприємства. Головне це сировинна проблема. Ефективна робота підприємств залежить від стабільного надходження необхідної кількості сировини високої якості для її переробки. З цією метою необхідно забезпечити стабільне функціонування тваринництва. На сьогоднішні постачальники сировини для м'ясопереробних підприємств не можуть забезпечити належну кількість, якість та належну ціну своєї продукції. Внаслідок нераціонального розподілу співвідношення вирощування основних видів забійних тварин (ВРХ, свиней, птиці) сільськогосподарськими підприємствами та господарствами населення, катастрофічного зниження рентабельності вирощування забійних тварин (ВРХ) – стан сировинної бази є незадовільним.

Основними чинниками, які стимулюють сировинну базу, є: розвиток всіх видів сільськогосподарських

форм власності, робота над постійним вдосконаленням технологій, зменшення імпорту м'яса, впровадження новинок селекції та кормовиробництва, державна підтримка галузі в формі програм розвитку, дотації, кредитування та інші.

Вітчизняні м'ясопереробні підприємства та виробники продукції тваринництва повинні налагоджувати взаємовигідні зв'язки. Для забезпечення ефективності роботи між сільськогосподарськими підприємствами з виробництва кормів, вирощування худоби, переробними та торговими підприємствами повинна існувати вертикальна інтеграція, яку доцільно будувати за допомогою утворення холдингів або корпорацій.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Копитець Н.Г. Функціонування системи збуту продукції скотарства: теоретико-практичний аспект: Монографія. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 210с.
2. Копитець Н. «Український ринок м'яса птиці» // Мясной бизнес. – 2010. – № 3. – С. 89–91.
3. Статистичний збірник «Тваринництво Луганської області» / Луганське обласне управління статистики. – Луганськ, 2013.
4. Коцирь В.С. «Чому Україні потрібне скотарство?» // Ефективне тваринництво. – 2013. – № 6. – С. 16–18.
5. Баль-Прилипка Л.В., Старкова Е.Р. «Актуальні проблеми основні тенденції м'ясопереробної галузі АПК» // Мясное Дело. – 2013. – № 10. – С. 4–8.

УДК 332.122(477)

Егорова О.О.

старший науковий співробітник

Регіонального філіалу

Національного інституту стратегічних досліджень в м. Ужгороді

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ТЕРИТОРІЙ ПРІОРИТЕТНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

У статті представлено та проаналізовано основні узагальнені результати функціонування всіх територій пріоритетного розвитку України за період з 1999 р. по 01.04.2014 р. в розрізі окремих функціональних одиниць. Визначено загальну ефективність застосування цього економічного інструментарію по виробничій та бюджетній віддачі інвестицій. Також окреслено перспективи подальшого функціонування територій пріоритетного розвитку в регіонах України.

Ключові слова: територія пріоритетного розвитку, спеціальний режим інвестиційної діяльності, державна підтримка, ефективність, бюджетний баланс.

Егорова О.А. РЕЗУЛЬТАТИВНОСТЬ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ ТЕРРИТОРИЙ ПРИОРИТЕТНОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ

В статье представлены и проанализированы основные обобщенные результаты функционирования всех территорий приоритетного развития Украины за период с 1999 г. по 01.04.2014 г. в разрезе функциональных единиц, определена общая эффективность этого экономического инструментария по производственной и бюджетной отдаче инвестиций. Также намечены перспективы дальнейшего функционирования территорий приоритетного развития в регионах Украины.

Ключевые слова: территория приоритетного развития, специальный режим инвестиционной деятельности, государственная поддержка, эффективность, бюджетный баланс.

Yehorova O.O. EFFICIENCY AND EFFECTIVENESS OF PRIORITY DEVELOPMENT TERRITORIES IN UKRAINE

The article presents and analyzes the main general results of functioning of all priority development territories of Ukraine during the period from 1999 till 01.04.2014. It also defines the overall effectiveness of this economic instrument for industrial and fiscal return on investment. Besides, it outlines the prospects for the further functioning of priority development territories in Ukraine.

Keywords: priority development territory, special investment regime, state support, efficiency, budgetary balance.

Постановка проблеми. Території пріоритетного розвитку (ТПР) застосовується в Україні як інструмент стимулювання інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання в визначених 132 населених пунктах (в 58 селах і селищах, 28 сели-

щах міського типу і 46 містах), 28 районах та одній області. При цьому, частину ТПР формують окремі адміністративно-територіальні одиниці, а частину – їх угруповання. Так, п'ять ТПР АР Крим є угрупованнями адміністративно-територіальних одиниць (58 сіл

та селищ, 28 селищ міського типу, 7 міст та одного району). Загалом станом на 01.04.2014 р. законодавчо передбачене функціонування 72 ТПР в 9 регіонах країни. У деяких регіонах законодавчо передбачені одна або декілька ТПР і їх площа становить не більше 0,2% території регіону їх розташування, в деяких – до 33 ТПР, і їх площа становить більше половини території регіону, а ТПР в Закарпатській області обіймає весь регіон. Загальна площа усіх ТПР складає 62451 км², що становить 27% території регіонів їх розташування та 10,3% території всієї країни. На початку 2015 р. завершується визначний термін інвестиційної діяльності ТПР в Закарпатській області. Решта ж ТПР перетнули екватор визначеного для них до 2028 рр. або 2029 рр. терміну дії спеціального режиму інвестиційної діяльності. Незважаючи на різну кількість ТПР в регіонах України, результати діяльності їх розглядаються переважно узагальненими за регіонами їх розташування або загалом по Україні, що не дає можливість визначити результативність окремих функціональних одиниць. Доцільність проведення такого дослідження щодо визначення результативності та ефективності застосування цього економічного інструментарію в розрізі окремих функціональних одиниць і визначає актуальність даної статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В українському науковому дискурсі тематикою ТПР займаються О.С. Чмир, В.І. Пила, О.Р. Зельдіна, К.Ю. Редько, Г.М. Теплицький та деякі інші, які досить детально розкрили проблематику їх створення та функціонування в Україні. Їх праці присвячені, зокрема, теоретичним аспектам спеціального режиму інвестиційної діяльності на ТПР [1], управлінню інвестиційною діяльністю на таких територіях [2], результативності їх суб'єктів господарювання [3, с. 173-185], системі державної підтримки [4, с. 154-160], стимулюванню інтеграції регіонів та країни в світову економіку за рахунок використання такого економічного інструментарію [5]. Однак, зазначені автори оперують узагальненими даними щодо результативності діяльності ТПР загалом по країні або в розрізі регіонів їх розташування. Ця ж стаття доповнює їх доробок узагальненими основними результатами ТПР в розрізі окремих функціональних одиниць, що дає можливість зробити більш глибокий аналіз їх результативності та ефективності.

Постановка завдання. Метою статті є визначення результативності та ефективності діяльності ТПР в розрізі окремих функціональних одиниць за весь період їх фактичного функціонування.

Виклад основного матеріалу. Станом на 01.01.2014 р. за весь період застосування ТПР в Україні в різні роки інвестиційна діяльність здійснювалася на 63 функціональних одиницях із 72 законодавчо передбачених і наразі здійснюється лише на 10. Таким чином, інвестиційна діяльність на 9 ТПР так і не розпочиналася, а на 49 ТПР завчасно припинилася.

В таблиці 1 наведено перелік всіх функціональних одиниць ТПР України, їх площа, термін дії спеціального режиму інвестиційної діяльності, період фактичної реалізації інвестиційних проектів суб'єктами господарювання та основні узагальнені результати їх діяльності.

Зазначимо, що «угруповані» 5 ТПР в АР Крим складаються з наступних адміністративно-територіальних одиниць:

- «Велика Ялта» – міста Ялта і Алушка, селища міського типу Гурзуф, Масафра, Лівадія, Гаспра, Кореїз, Сімеїз, Форос, Краснокам'янка, Виноградне,

Курпати, Ореанда, Нікіта, Восход, Відрадне, Советське, Берегове, Голуба Затока, Кацівелі, Паркове, Понизівка і Санаторне, селища та села Данилівка, Лінійне, Партизанське, Високогірне, Гірне, Куйбишеве, Охотничє, Олива, Оползневе;

- «Алушта» – м. Алушта, смт. Партеніт, селища та села Розовий, Лаванда, Семидвір'я, Виноградний, Лазурне, Бондаренкове, Утьос, Чайка, Ізобільне, Верхня Кутузовка, Нижня Кутузовка, Лучисте, Малий Маяк, Запрудне, Кипарисне, Лаврове, Нижнє Запрудне, Пушкіне, Малоріченське, Генеральське, Рибачє, Сонячногірське, Привітне і Зеленогір'я;

- «Судак» – м. Судак, смт. Новий Світ, селища та села Миндальне, Веселе, Грушівка, Перевалівка, Холодівка, Дачне, Лісне, Міжріччя, Ворон, Морське, Громівка, Сонячна Долина, Багатівка, Прибережне;

- «Феодосія» – м. Феодосія, смт. Коктебель, смт. Орджонікідзе, смт. Приморське, смт. Щebetовка, смт. Курортне, села Берегове, Степове, Нанікове, Насипне, Ближнє, Виноградне, Краснокам'янка, Піонерське, Підгірне, Сонячне, Южнє;

- «Сиваш» – мм. Красноперекopський і Армянський та Красноперекopський район.

Результати їх діяльності ми будемо розглядати узагальнені з огляду на те, що вся офіційна статистична звітність представлена саме в такому узагальненому виді.

Загалом за період з 01.01.1999 по 01.04.2014 рр. суб'єктами господарювання 63 ТПР України було досягнуто наступних основних результатів:

- залучено інвестицій на суму 4,2 млрд. дол. США,

- створено 50709 нових робочих місць,
- отримано (за 1999-2013 рр.) доходу від реалізації продукції на суму 148 млрд грн. (або 53,4 млрд дол. США враховуючи середньорічні курси валют) в т.ч. від реалізації на експорт 62,6 млрд грн.;

- сплачено платежів до бюджетів та державних цільових фондів 11,3 млрд грн. (або 2 млрд дол. США);

- отримано податкових та митних пільг на суму 7,6 млрд грн. (або 1,4 млрд дол. США).

Результативність окремих ТПР за різними показниками виглядає строкато. Так, найвища результативність по залученню інвестицій досягнута по таким ТПР як «Сиваш» АР Крим, мм. Донецька, Красноармійська, Артемівська, Єнакієва Донецької області, м. Харкова та Закарпатської області. Суб'єктами господарювання цих 7 ТПР було залучено інвестицій на суму 3,3 млрд дол. США (або 79 % від загальної обсягу інвестицій за період з початку реалізації проектів).

По створенню нових робочих місць краще спрацювали ТПР «Велика Ялта», «Алушта» і «Сиваш» АР Крим, мм. Горлівки, Донецька, Красноармійська, Маріуполя, Артемівська Донецької області, м. Нововолинська та смт. Жовтнєве Волинської області, мм. Бердичів і Новгород-Волинський Житомирської області, м. Стаханів Луганської області, м. Харкова та Закарпатської області. Суб'єкти цих 14 ТПР створили 43378 нових робочих місць (86 % від загальної кількості створених нових робочих місць за весь період реалізації інвестиційних проектів).

Дохід від реалізації продукції (робіт, послуг) суб'єктами господарювання 11 ТПР – «Сиваш» АР Крим, мм. Горлівка, Донецьк, Єнакієве, Красноармійськ, Маріуполь, Авртемівськ та Мар'їнського району Донецької області, м. Нововолинськ та смт. Жовтнєве Волинської області, м. Харків та Закарпатської області склав 123,4 млрд грн. (83% від загаль-

Таблиця

ТПР в Україні та основні узагальнені результати їх діяльності наростаючим підсумком з початку реалізації проєктів станом на 01.04.2014 р.

Регіони	Території пріоритетного розвитку	Площа (км ²)	Термін дії спец. режиму економічної діяльності	Період факт. реалізації проєктів (роки)	Інвестиції (млн дол. США)	Створені нові робочі місця (од.)	Платежі до бюджетів та фондів (млн. грн.)	Податкові та митні пільги (млн грн.)	Дохід від реалізації продукції (млн грн.) *
Донецька область	м. Вугледар	5,3	21.07.1998-20.07.2028 рр.	н/з	н/з	н/з	н/з	н/з	н/з
	м. Горлівка	422		1999-2007	46,9	2031	571,3	114,3	7715,3
	м. Дзержинськ	62		2001-2007	9,5	207	65,1	34,5	1183,7
	м. Дмитров	23		2001-2005	1,2	31	0,3	1,7	6,1
	м. Добропілля	11,89		2000-2009	6,3	343	7,6	5,2	141,6
	м. Донецьк	353,34		1999-2014	895,5	11870	2336,9	2063,9	43793
	м. Єнакієве	42,5		2000-2007	193	437	169,1	2420	10039,5
	м. Жданівка	2		н/з	н/з	н/з	н/з	н/з	н/з
	м. Кіровське	7,25		1999-2004	7,47	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
	м. Красноармійськ	39,3		1999-2014	457,1	1464	1352,5	60,4	8490,9
	м. Макіївка	426		1999-2012	23,3	643	105,9	648,6	1126,9
	м. Маріуполь	240,75		1999-2012	753,6	1171	459,1	100,3	5432,2
	м. Новогродівка	6		н/з	н/з	н/з	н/з	н/з	н/з
	м. Селидове	11,4		2003-2005	4	164	5,1	2,2	93
	м. Сніжне	18,9		2001-2010	9,5	406	18,3	5,4	130,3
	м. Торез	105		2003-2007	1	200	2,9	2,4	67
	м. Шахтарськ	51		2003-2007	3,4	0	0	1,9	0
	Волноваський р-н	1850	1999-2010	10,6	44	11,7	4,7	482,2	
	Мар'їнський р-н	1350,5	1999-2014	82,2	393	109,3	2,5	7896,4	
	м. Костянтинівка	66,04	2000-2008	36	134	6,6	6,1	83,9	
	Костянтинівський р-н	1172	2002-2014	10,2	609	20	39	784,2	
	м. Артемівськ	74	21.10.1999-20.07.2028 рр.	2000-2014	252,3	865	333,6	1064,1	6449,2
	м. Краматорськ	305,24		2000-2008	71,6	246	921,3	275,3	9050
	м. Красний Лиман	20		н/з	н/з	н/з	н/з	н/з	н/з
	м. Слов'янськ	74		2002-2012	43,5	291	59,6	21,4	1076,9
	Амвросіївський р-н	500		2000-2002	0,7	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
	Слов'янський р-н	1274	2001-2014	2,8	11	9,9	5	190,7	
м. Дружківка	34	22.03.2002-20.07.2028 рр.	2003-2008	27,1	160	46,2	2,6	547,6	
м. Зугрес	14,5		н/з	н/з	н/з	н/з	н/з	н/з	
м. Іловайськ	10,8		н/з	н/з	н/з	н/з	н/з	н/з	
м. Харцизк	19,3		2004-2012	26	4	363,4	1,7	1255,4	
Старобешівський р-н	1282		2003- 2012	65,2	0	12,6	46,7	0	
Шахтарський р-н	1100	2002	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н/з		
Закарпатська область	Закарпатська область	12040	29.01.1999-28.01.2015 рр.	1999-2014	189,3	7665	396,3	79,4	2134
Волинська область	м. Нововолинськ та смт Жовтневе	17	01.01.2000-01.01.2029 рр.	2000-2013	41,4	2116	277,4	204	2727,7
Сумська область	м. Шостка	43,69	01.01.2000 - 31.12.2029 рр.	2001-2010	1	112	3,69	0,32	20,7
Житомирська область	м. Бердичів	35,33	01.01.2000-31.12.2029 рр.	2000-2014	25,8	797	110,3	13,9	813,5
	м. Коростень	33,85		2000-2013	3,1	136	12,7	3,9	133,7
	м. Новоград-Волинський	26,67		2001-2012	43	1406	145,8	44,9	1850,8
	Коростенський р-н	1764		2004-2012	0,7	48	0,4	0	0
	Новоград-Волинський р-н	2098		2004-2007	0,2	12	0,2	0,04	1,2
	Лугинський р-н	994		н/з	н/з	н/з	н/з	н/з	н/з
	Народицький р-н	1284		н/з	н/з	н/з	н/з	н/з	н/з
	Овруцький р-н	3222		2000-2005	1,9	60	20,5	3,5	118,5
	Олевський р-н	2248		2003-2009	0,6	64	2,75	0,1	30,8
	Малинський р-н	1406		2001	0	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Смільчинський р-н	2112	2003-2007	1,1	80	1,3	1	21		
Володарсько-Волинський р-н	869,8	2000-2012	21,3	532	244,6	4,4	1381,2		
Харківська область	м. Харків	350	01.01.2000-31.12.2029 рр.	2000-2014	207,7	9373	1047,2	172,8	11282,7
Чернігівська область	Городнянський р-н	1566	01.01.2000-31.12.2029 рр.	2002-2007	0,2	10	0,2	0,1	5,8
	Корюківський р-н	1424		2000-2007	18,4	191	35	19,3	693,1
	Новгород-Сіверський р-н	1804		2002- 2007	3,4	17	8,3	0,8	151,3
	Ріпкинський р-н	2105		2002-2008	12,8	308	9,9	8,57	66,2
	Семенівський р-н	1470		2001-2007	1,4	11	0,2	0,05	1,5
	Чернігівський р-н	2547		2001-2007	2,8	152	1	1,4	11,4
	Щорський р-н	1283		2003-2005	0,3	24	0,05	0,1	0,5

Луганська область	м. Брянка	63,5	04.02.1999-03.02.2029 рр.	1999-2011	1,4	16	1	0	2
	м. Первомайськ	8,854		2000-2007	0,9	131	3,3	0,7	49,8
	м. Стаханів	91,8		1999-2008	7,5	1158	21,5	5,8	37,9
	м. Красний Луч	153,56	07.08.1999-03.02.2029 рр.	2000-2006	2,9	97	1,7	1,7	69,9
	Антрацитівський р-н	1700		2003-2009	1,6	37	4	1,9	1391,6
	м. Краснодар	77,33	7.12.1999-03.02.2029 рр.	2000-2013	14	330	6,8	2,3	46,6
	м. Свердловськ	83,84		1999-2011	17,3	99	9,4	8,4	104,8
	Кремінський р-н	1627		2001-2006	4	256	5,1	3,1	79,2
	Краснодонський р-н	1400		н/з	н/з	н/з	н/з	н/з	н/з
АР Крим	«Велика Ялта»	282,9	01.01.2000-31.12.2029 рр.	2000-2013	70	1273	121,1	20,3	680,6
	«Алушта»	60		2001-2009	65,7	964	58,1	13,5	315,7
	«Судак»	539		2001-2006	9,9	55	6,1	7,1	16,4
	«Феодосія»	350		2001-2014	3,1	17	15,9	1	61,1
	«Сиваш»	1269,62		2000-2012	342,8	1225	1716,5	82	17399
	м. Керч (м. Керчі)	107,73		2000-2009	14,9	184	35,7	8,5	299,7
	«Східний Крим» (Ленінський р-н)	2919		2001-2009	1,6	29	3,2	0,3	3
Загалом	62451,48	21.07.1998-31.12.2029 рр.	1999-2014	4174	50709	11320,5**	7645,1	148038,9	

Примітка: складено автором на основі чинних нормативно-правових актів щодо території пріоритетного розвитку та даних Державної служби статистики України.

Умовне позначення: н/з – реалізація інвестиційних проектів не здійснювалася; н/д – статистичні дані відсутні;

* дані наведені без врахування результатів 2013 р., оскільки відповідні статистичні спостереження не були передбачені на цей рік та не велись; ** з урахуванням узагальненого показника по платежам в обсязі 5,2 млн грн. по 6 ТПП Донецької області за перший квартал 2014 р.

ного обсягу доходу отриманого суб'єктами господарювання ТПП за весь період реалізації інвестиційних проектів).

Найбільші обсяги платежів до бюджетів та державних цільових фондів надійшли від суб'єктів господарювання 9 ТПП – «Сиваш» АР Крим, мм. Горлівка, Донецьк, Красноармійськ, Маріуполь, Артемівськ і Краматорськ Донецької області, м. Харків та Закарпатської області (84% від загального обсягу платежів до бюджетів суб'єктами ТПП за період реалізації інвестиційних проектів).

Найбільші обсяги ж податкових та митних пільг були отримані, головним чином, суб'єктами господарювання 9 ТПП – мм. Горлівка, Донецьк, Єнакієве, Макіївка, Маріуполь, Артемівськ і Краматорськ Донецької області, а також м. Нововолинськ і смт Жовтневе Волинської області та м. Харків. Вони отримали пільг на загальну суму 7 млрд грн. (92% від загального обсягу отриманих податкових пільг суб'єктами господарювання ТПП).

Таким чином, можна виокремити ТПП, що є лідерами за основними соціально-економічними результатами діяльності їх суб'єктів господарювання. Це «Сиваш» АР Крим, мм. Донецьк, Красноармійськ, Маріуполь, Артемівськ Донецької області, м. Харкова та Закарпатської області.

Економічна ефективність [6] функціонування ТПП є досить високою: коефіцієнт виробничої віддачі інвестицій (відношення обсягу реалізованої продукції до обсягу залучених інвестицій) за період 1999–2012 рр. склав 6,7 (по Україні – 1,7 за період 2001–2012 рр.), коефіцієнт бюджетної віддачі залучених інвестицій (відношення обсягу платежів до бюджетів та державних цільових фондів до обсягу залучених інвестицій) за період 1999–2013 рр. склав 0,5 (по Україні – 0,5 за період 2000–2011 рр.). Крім того, держава заощадила щонайменше 3,6 млрд грн на створені робочих місць з огляду на середню вартість одного робочого місця в різних галузях економіки [7].

Тим не менше результативність ТПП могла бути значно вищою, оскільки:

- фактичні результати діяльності є переважно нижчим від планових;

- основні результати діяльності останніх років відзначаються стрімкою негативною динамікою (з 01.04.2005 р. по 01.04.2014 р. спостерігається скорочення кількості діючих територій пріоритетного розвитку в Україні з 59 до 10 (при цьому, повністю припинилася в Чернігівській області), чисельності суб'єктів господарювання в їх рамках знизилася з 374 до 14, кількості інвестиційних проектів, що реалізуються ними з 441 до 15 та ін.);

- період фактичної реалізації інвестиційних проектів виявився переважно короткостроковим (на 7 ТПП склав всього 1-2 роки (мм. Селидове, Торез, Амвросіївський і Шахтарський райони Донецької, Олевський і Малинський райони Житомирської та Щорський район Чернігівської областей).

Серед цілої низки причин, що завадили розкриттю потенціалу ТПП в Україні [8, с. 76-78], ключовою є непривабливі умови інвестиційної діяльності їх суб'єктів господарювання, що склалися з 31 березня 2005 р. (з моменту скасування всіх фіскальних стимулів передбачених на весь термін дії спеціального режиму інвестиційної діяльності). В основі рішення скасування фіскальних пільг лежали аргументи щодо перевищення сум отриманих податкових пільг над обсягами сплачених платежів до бюджетів та державних цільових фондів. Так, станом на 01.04.2005 р. загальний бюджетний баланс по ТПП був негативним і склав 4,5 млрд грн. В розрізі окремих функціональних одиниць негативний бюджетний баланс за весь період реалізації інвестиційних проектів станом на кінець 2005 р. мали тільки 14 ТПП Донецької, 5 ТПП Чернігівської, 3 ТПП Луганської та по одній ТПП в Волинській та Житомирській областях. А саме: м. Єнакієве (-2191,7 млн грн.), м. Донецьк (-1057,5 млн грн.), м. Макіївка (-445 млн грн.), м. Нововолинськ та смт Жовтневе (-120,1 млн грн.), Старобешівський р-н (-46,7 млн грн.), Костянтинівський р-н (-24,7 млн грн.), м. Слов'янськ (-18,8 млн грн.), м. Костянтинівка (-5,6 млн грн.), Ріпкинський р-н (-4,5 млн грн.), м. Свердловськ (-4 млн грн.), м. Добропілля (-3,6 млн грн.), м. Шахтарськ (-1,9 млн грн.), Слов'янський р-н (-1,6 млн грн.), Антрацитівський р-н (-1,5 млн грн.), м. Коростень (-1,5 млн грн.), м. Держинськ (-1,4 млн грн.), м. Димитров (-1,4 млн грн.),

Таблиця 2

Динаміка та структура непрямой державної підтримки суб'єктів господарювання територій пріоритетного розвитку України, млн грн.

Назва/роки	Пільги зі сплати															
	2005*					2006			2007			2008			2009	2010
	ПДВ	податку на прибуток	ввізного мита	плати за землю	інші	ПДВ	податку на прибуток	ввізного мита	ПДВ	податку на прибуток	ввізного мита	ПДВ	податку на прибуток	ввізного мита	ПДВ	податку на прибуток
м. Горлівка	17,2	80,2	16,9	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
м. Держинськ	0	34,5	0	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
м. Дмитров	0,02	1,4	0,3	–	0	н/з	н/з	н/з	н/з	н/з	–	–	–	–	–	–
м. Добропілля	2,4	0,8	2	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	н/з
м. Донецьк	194,3	241,2	1627,8	0,2	0,5	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
м. Єнакієве	45,6	389,8	19234,1	–	0	–	0,04	28,9	1,4	–	30,1	н/з	н/з	н/з	–	–
м. Красноармійськ	3,7	55,5	1,1	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
м. Макіївка	10,4	15,9	463,9	–	0,009	–	–	117,7	–	–	40,7	–	–	–	–	–
м. Маріуполь	80	9	11,4	0	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
м. Селдове	–	2,2	0	–	0	н/з	н/з	н/з	н/з	н/з	–	–	–	–	–	–
м. Сніжне	4,1	0,3	1	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
м. Торез	–	2,4	0	–	0	н/з	н/з	н/з	н/з	н/з	–	–	–	–	–	–
м. Шахтарськ	1,9	0	0,04	–	0	–	–	–	–	–	–	н/з	н/з	н/з	–	–
Волноваський р-н	0	1,3	0,1	0,0004	0,2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Мар'їнський р-н	1,9	0	0,6	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
м. Костянтинівка	5,2	0	0,9	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	н/з	н/з
Костянтинівський р-н	1,6	2,3	35	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
м. Артемівськ	7,4	2,5	121,9	–	0	–	–	239,3	0,5	14,1	670,2	–	2,8	–	–	5,3
м. Краматорськ	34,8	213,1	27,4	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	н/з	н/з
м. Слов'янськ	14,8	0	6,6	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Слов'янський р-н	3	0,7	1,3	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
м. Дружківка	1,3	0	1,3	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	н/з	н/з
м. Харцизьк	1,4	0	0,3	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Старобешівський р-н	42,4	0	4,4	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Закарпатська область	59,4	10,1	7,9	0	0	1,6	–	0,09	0,1	–	–	0,08	–	–	–	–
м. Новолиніськ та смт Жовтневе	6,8	9,9	178,7	–	–	–	–	–	–	–	–	1,5	–	–	7,1	–
м. Шостка	0,2	0	0,1	0	–	–	–	0,02	–	–	–	–	–	–	–	–
м. Бердичів	5,6	2,8	5,5	0	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
м. Коростень	2,1	0,07	1,8	0	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
м. Новоград-Волинський	0	0,8	0	0	0	–	–	–	–	–	40	–	2,1	2	–	–
Новоград-Волинський р-н	0,02	0,003	0,005	0,008	0,002	–	–	–	–	–	–	н/з	н/з	н/з	–	–
Овруцький р-н	1	1,9	0,6	0	0	н/з	н/з	н/з	н/з	н/з	–	–	–	–	–	–
Олевський р-н	0,04	0	0,03	0	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	н/з
Ємільчинський р-н	0,04	0,9	0,003	0	0	–	–	–	–	–	–	н/з	н/з	н/з	–	–
Володарсько-Волинський р-н	0,6	3,7	0,1	0	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
м. Харків	78,7	53	40,8	68,5	0	–	–	–	–	–	–	0,02	–	–	0,2	–
Городнянський р-н	0,08	0	0,02	0	0	–	–	–	–	–	–	н/з	н/з	н/з	–	–
Корюківський р-н	13,9	0,4	4,9	0	0	–	–	–	–	–	–	н/з	н/з	н/з	–	–
Новгород-Сіверський р-н	1,1	6,5	0,005	0	0	–	–	–	–	–	–	н/з	н/з	н/з	–	–
Ріпкинський р-н	1,2	7,1	0,06	0	0	–	–	–	–	–	–	0,07	–	–	н/з	н/з
Семенівський р-н	0,05	0	0,004	0	0	–	–	–	–	–	–	н/з	н/з	н/з	–	–
Чернігівський р-н	0,9	1,1	0,4	0,005	0	–	–	–	–	–	–	н/з	н/з	н/з	–	–
Шорський р-н	0,08	0,005	0,003	0	0	н/з	н/з	н/з	н/з	н/з	–	–	–	–	–	–
м. Первомайськ	0,4	0,2	0,09	0	0	–	–	–	–	–	–	н/з	н/з	н/з	–	–
м. Стаханів	0	5,7	0,03	0	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	н/з	н/з
м. Красний Луч	1,2	0	0,5	0	0	–	–	–	н/з	н/з	н/з	н/з	н/з	–	–	–
Антрацитівський р-н	1,2	0,3	0,5	0	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	н/з
м. Краснодон	2	0	0,2	0	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
м. Свердловськ	2,5	5,4	0,5	0	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Кремінський р-н	0,7	0,8	1,6	0	0,002	–	–	–	н/з	н/з	н/з	н/з	н/з	–	–	–
«Велика Ялта»	18,9	2,1	8,2	1,1	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
«Алушта»	6,1	3	4	0,4	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	н/з
«Судак»	4,8	0,5	1,8	0,005	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
«Феодосія»	0,7	0,2	0,08	0	0	–	–	–	н/з	н/з	н/з	н/з	н/з	–	–	–
«Сиваш»	8,8	57	16,2	0,01	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
«Керч»	3,5	2,2	2,7	0	0,06	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	н/з
«Східний Крим»	0,2	0,1	0,1	0,01	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	н/з
Загалом	696,2	1228,9	21835,8	70,2	0,8	1,6	0,04	386,0	2	14,1	781	1,7	4,9	2	7,3	5,3

Примітка: таблицю складено автором на основі статистичної інформації Державної служби статистики України (До таблиці не включені ті ТПР, суб'єкти господарювання яких не скористалися пільгами жодного разу, або відповідна статистична інформація відсутня, а саме: м.м. Кіровоград і Брянка, Америківський, Шахтарський, Малинський та Коростенський райони).

Умовні позначення: * – з початку реалізації проектів по 2005 р. включно; – пільга не передбачена законодавством про спеціальні економічні зони та не застосовувалася в рамках загальнонаціонального режиму економічної діяльності; 0 – пільга передбачена чинним законодавством, але не застосовувалася у вказаний період часу; н/з – реалізація інвестиційних проектів не здійснювалася.

Волноваський р-н (-1,1 млн грн.), Смільчинський р-н (-0,3 млн грн.), Кременський р-н (-0,2 млн грн.), Чернігівський р-н (-70 тис грн.), Семенівський р-н (-50 тис грн.), Щорський р-н (-40 тис грн.) та Городнянський р-н (-2 тис грн.). Як бачимо, величина значення негативного бюджетного балансу значно різняться в розрізі окремих ТПР. Найбільше негативне значення в ТПР мм. Єнакієве, Донецьк та Макіївка Донецької області. Їх частка складає 84% у значенні загального негативного сальдо.

До такого дисбалансу призвели певні нормативні недопрацювання засад діяльності ТПР в частині збалансованості системи фіскальних стимулів та переліку видів пріоритетної діяльності для суб'єктів господарювання окремих функціональних одиниць, якими скористалися інвестори. Зокрема, таким нормативним недопрацюванням засад діяльності ТПР Донецької області було включення до переліку пріоритетних видів економічної діяльності переробку м'ясопродукції без обов'язкового ліцензування її імпорту.

Деякі інвесторів розпочали інвестиційну діяльність саме за цим пріоритетом і, незабаром, масштаб їх діяльності, як за обсягами ввезення м'ясопродукції, так і за отриманими пільгами став неочікувано небажаним. Усунення такого небажаного ефекту лежало, головним чином, в законодавчій площині і могло бути реалізовано шляхом прийняття змін до Закону щодо ТПР в Донецькій області та декількох підзаконних актів, а саме виключенням з переліку пріоритетних видів економічної діяльності переробки м'ясопродукції. Однак першопричини небажаних ефектів, як в ТПР Донецької, так і в інших ТПР з негативним бюджетним балансом, не були своєчасно проаналізовані і усунуті. Лише через два роки (з 2007 р.) після скасування всіх фіскальних стимулів для суб'єктів господарювання ТПР, розпочалося ліцензування імпорту деяких видів м'ясопродукції. Однак, з цього ж року, відповідно до положень Закону України «Про державний бюджет України на 2007 рік» (ст. 125), призупинилося застосування пільг суб'єктам ТПР у разі ввезення ними підакцизних товарів 1-24 груп згідно УКТ ЗЕД, в т.ч. м'ясопродукції.

Відсутність публічно доступної інформації щодо результатів діяльності окремих функціональних одиниць ТПР призвела до поширення в ЗМІ недостовірних даних, зокрема щодо бюджетної неефективності застосування цього економічного інструментарію загалом. В результаті діяльності ТПР була безпідставно дискредитована. Лише частині суб'єктів господарювання ТПР вдалося відновити пільгові умови діяльності (зокрема, суб'єктам господарювання ТПР Донецької області – АТЗТ «Артемівський м'ясокомбінат», ТОВ «Фенікс», ЗАТ «ПК «Юнкерс», ТОВ «Європродукт») на підставі судових рішень (Таблиця 2). Проте впровадж останніх трьох років жодним з суб'єктів господарювання чинних ТПР податкові пільги не були отримані, в т.ч. і через розірвання контрактів та завчасне зупинення реалізації інвестиційних проєктів. Крім того, навіть ТПР одного регіону з однією управлінсько-адміністративною структурою та однаковими організаційними умовами інвестиційної діяльності спрацювали по-різному. Зокрема, обсяг залучених інвестицій серед ТПР Донецької області різняться в 1279 разів між м. Донецьк, куди залучено 895,5 млн дол. США та Амвросіївським районом, куди залучено тільки 0,7 млн дол. США. Це говорить про рівень спроможності кадрів такої структури в якісному адмініструванні.

На підставі аналізу та узагальнення переваг і недоліків функціонування ТПР в Україні до Верховної Ради України були внесені законопроекти, спрямовані на подальше вдосконалення механізму їх функціонування, а також щодо створення нових функціональних одиниць [8, с. 78]. Однак всі ці законодавчі ініціативи були відкликані або ж не розглядалися і досі залишаються у вигляді проєктів нормативно-правових актів. Сам економічний інструментарій ТПР наразі безпідставно нехтується, хоча формально термін дії спеціального режиму інвестиційної діяльності на ТПР не був скорочений, а окремі функціональні одиниці ТПР не ліквідовані.

Завершення мораторію на надання нових та розширення існуючих пільг у сплаті податку на додану вартість (який діяв в період з 31.03.2005 р. до 01.01.2010 р.) дає можливість оновити і застосувати пільги зі сплати податків для суб'єктів господарювання ТПР, що буде сприяти стимулюванню їх інвестиційної діяльності.

Висновки з проведеного дослідження. Загальна ефективність ТПР у залученні інвестицій виявилася вищою порівняно із загальнонаціональним рівнем, хоча могла бути більш значущою за умови своєчасного віднайдіння і відпрацювання балансу необхідних і достатніх фіскальних стимулів для її суб'єктів господарювання. Система державної підтримки суб'єктів господарювання ТПР, її збалансованість та стабільність відіграють ключову роль у забезпеченні ефективності цього економічного інструменту. Одномоментна ліквідація в 2005 р. всієї системи фіскальних стимулів тільки через певні нормативні недопрацювання засад діяльності окремих функціональних одиниць ТПР не виправдала себе і завдала шкоду економіці країни.

З огляду на те, що загальне зниження номінальних ставок основних податків не забезпечило бажаного рівня інвестування, передусім у депресивні регіони, подальше застосування ТПР в Україні залишається актуальним.

За перспективи децентралізації владних державних інституцій, розширення і посилення повноважень регіонів і місцевих громад, використання такого виду спеціального режиму економічної діяльності, як ТПР може відіграти роль стимулятора активізації бізнес середовища, що і може стати предметом подальших наукових розвідок.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Зельдіна О.Р. Теоретичні аспекти спеціального режиму господарювання : автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.04 / О.Р. Зельдіна; НАН України. Ін-т екон.-прав. дослідж. – Донецьк, 2007. – 35 с.
2. Управління інвестиційною діяльністю підприємства в умовах спеціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку : автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 / О.М. Ансімова; Нац. гірн. ун-т. – Д., 2004. – 17 с.
3. Чмир О.С. Аналіз результатів функціонування вітчизняної системи СЕЗ і ТПР та перспективи її подальшого розвитку / О.С. Чмир, В.І. Пила, В.М. Хілько // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць. / наук. ред. І. Манцурова. – К. : НДЕІ, 2011. – № 10. – С. 173–185.
4. Редько К.Ю. Аналіз системи пільг і стимулів, що впроваджувались для суб'єктів СЕЗ і ТПР / К.Ю. Редько // Актуальні проблеми економіки України. – 2012. – № 11(137). – С. 154–160.
5. Інтеграція України у світову економіку через функціонування територій зі спеціальним інвестиційним режимом: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.05.01 / Г.М. Теплицький; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2005. – 18 с.
6. Перелік показників щодо визначення ефективності функціонування спеціальних (вільних) економічних зон і територій із

спеціальним режимом інвестиційної діяльності : наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції та інших органів [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0217-05>.

7. Про затвердження Нормативів вартості створення одного робочого місця у різних галузях економіки Наказ Державного ко-

мітету України з будівництва та архітектури від 19.07.2002 із змінами від 09.11.2004 р. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0628-02>.

8. Єгорова, О.О. Території пріоритетного розвитку в Україні: проблеми та перспективи / О.О.Єгорова // Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка. – 2011. – Вип. 32. – С. 76–79.

УДК 338.2

Замлинський В.А.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, аудиту і статистики
Одеського інституту фінансів*

Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі

СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РИНКУ

В статті узагальнено теоретичні підходи та розроблені практичні рекомендації щодо поживлення інвестиційного ринку як складової інноваційної моделі економіки України. Відмічено, що важливою умовою успішної глобальної трансформації економіки України є реалізація її інвестиційного потенціалу. Сучасні тенденції розвитку інвестиційного ринку України повинні відповідати світовому механізму роботи ринку інвестицій. Проблема фінансування інноваційного розвитку повинна бути знята шляхом активного впровадження венчурного капіталу за умови державного-приватного партнерства. У розбудові програм і проектів обов'язкова рівноправна участь трьох сторін: держави, власників інноваційних структур та венчурних капіталістів.

Ключові слова: інвестиційна політика, інноваційний розвиток, державна регуляція інвестиційного процесу, інвестиційні ресурси, венчурний капітал, елементи ринку інвестицій, інноваційно-інвестиційний механізм, економічний розвиток.

Zamlynskiy V.A. СТРУКТУРНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ ИНВЕСТИЦИОННОГО РЫНКА

В статье обобщены теоретические подходы и разработаны практические рекомендации по активизации инвестиционного рынка как составляющей инновационной модели экономики Украины. Отмечено, что важным условием успешной глобальной трансформации экономики Украины является реализация ее инвестиционного потенциала. Современные тенденции развития инвестиционного рынка Украины должны соответствовать мировому механизму работы рынка инвестиций. Проблема финансирования инновационного развития должна быть снята путем активного внедрения венчурного капитала при условии государственного-частного партнерства. В развитии программ и проектов обязательно равноправное участие трех сторон: государства, владельцев инновационных структур и венчурных капиталистов.

Ключевые слова: инвестиционная политика, инновационное развитие, государственная регуляция инвестиционного процесса, инвестиционные ресурсы, венчурный капитал, элементы рынка инвестиций, инновационно-инвестиционный механизм, экономическое развитие.

Zamlynskiy V.A. STRUCTURAL ELEMENTS OF THE INVESTMENT MARKET

The articles summarize theoretical approaches and develop practical recommendations for revitalizing the investment market as part of an innovative model of economy of Ukraine. It is noted that an important condition for the successful transformation of the global economy of Ukraine is the realization of its investment potential. Modern trends in the investment market in Ukraine must meet the mechanism of global investment market. The problem of financing innovative development must be removed through active implementation of venture capital for public-private partnerships. In the development of programs and projects mandatory equal participation of three parties: the state, the owners of structures innovation and venture capitalists.

Keywords: investment policy, innovation development, government regulation of the investment process, investment funds, venture capital, investment market elements, mechanism innovation and investment, economic development.

Постановка проблеми. Сьогодні, в умовах глобалізації економіки, очікується поживлення світових інвестиційних процесів, збільшується попит на інвестиційні ресурси, які потрібні підприємству для реалізації своєї інвестиційної стратегії у сфері реального і фінансового інвестування. Активізація економічного розвитку неможлива без аналізу структури, тобто елементів, які взаємодіють між собою, чинників, які стримують або збільшують грошові потоки. Розвиток торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва з країнами ЄС після підписання Угоди про асоціацію між Україною і ЄС 27 червня 2014 року є пріоритетним завданням економічної політики інтеграції України у європейський ринок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням теоретичних і практичних аспектів розвитку інноваційного ринку у сучасних умовах господарювання присвячені наукові розробки відомих українських і зару-

біжних учених: А. Андрійчука, М. Бутка, В. Будкіна, В. Геєця, І. Гришової, А. Гальчинського, С. Козьменко, І. Крюкової, В. Кузьменка, Ю. Лупенка, І. Макаренко, М. Маліка, А. Мертенса, В. Онищенко, Л. Семіва, В. Семиноженка, О. Трофімчука, М. Чумаченка, Й. Шумпетера та інших вчених-економістів.

Однак, незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, присвячених питанням стратегічного розвитку інноваційного ринку, слід зазначити про необхідність постійного його вдосконалення в умовах виведення національної економіки України з кризового стану, підписання економічної угоди з ЄС, що обумовлює актуальність та необхідність даного дослідження.

Мета статті полягає в узагальненні структурних елементів інвестиційного ринку та розробленні практичних рекомендацій щодо реалізації інноваційної моделі економіки України.